

נייר עמדה

הכשרות בטיחות לעובדים תושבי הרשות הפלסטינית בענף הבניין בישראל ופיקוח על בטיחות עבודתם בענף

מוגש לקראת דיוני הוועדה המיוחדת לעובדים זרים בנושא הכשרות לעובדים פלסטינים בענף הבניין
(7.3.22)

בתשעת החודשים האחרונים (יוני 2021 – פברואר 2022) נהרגו, על פי תיעוד 'הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה', 36 עובדים בתאונות עבודה בענף הבניין, מספר המהווה עלייה תלולה של 40%-50% לעומת פרקי הזמן המקבילים שנה ושנתיים קודם לכן (24 ו-26 הרוגים בהתאמה). כמו כן, בעוד שבשנת 2020 ירד מספרם וחלקם של העובדים הפלסטינים מקרב הרוגים בענף (8 הרוגים פלסטינים שהיוו 24% מקרב הרוגים בתאונות בענף) – בשל ירידה בהשתתפותם בעבודה בענף עקב מגבלות הקורונה – בתשעת החודשים האחרונים בלבד עלה מספרם ל-15 הרוגים המהווים 44% מכלל העובדים שנהרגו בתקופה זו. מספרים אלה מאפשרים להעריך שבהתאם עלה גם שיעורם של העובדים הפלסטינים בקרב הפצועים בתאונות עבודה בענף הבניין (כ-6000 מדי שנה שהביטוח הלאומי הכיר בהם כזכאים לדמי פגיעה).

נתונים מטרידים אלה מחדדים את מחדליה של המדינה מלהבטיח את בטיחות העובדים באתרי בנייה והעובדים הפלסטינים בפרט, ואת חובתה לפעול בדחיפות כדי להבטיח את שלומם, וזאת לכל הפחות בהיבטים המפורטים להלן:

א. הכשרות בטיחות לתושבי הרשות הפלסטינית העובדים בענף הבניין

בהתאם להודעת זרוע עבודה מיום 24.2.22 בנושא [פיילוט הכשרת בטיחות בבנייה לעובדים פלסטינים](#), בחודש אפריל עתיד להחל ביצוע הכשרות בטיחות של עובדי בניין תושבי הרשות הפלסטינית. "הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה" מברכת על הודעה זו, אולם לצד זאת בשלב זה ידועים פרטים מועטים אודות תוכן ואופן ביצוע ההכשרות הלכה למעשה. כך ההודעה מציינת כי ההכשרה תארך יום אחד בן 10 שעות, אולם לא פורסם נספח המוזכר בהודעה, בו מפורטים על פי האמור בה (סעיף ה (ד)) תכני ההכשרה, הסילבוס והמתווה, מהם ניתן יהיה לעמוד על פרטי ההכשרה.

הכשרת בטיחות בת יום אחד הנה קצרה ביותר ובלתי מספקת. בהקשר זה יש לציין שסעיף 7 [להחלטת ממשלה מס' 189 בנושא 'עובדים לא ישראלים בענף הבנייה'](#) מיום 1.8.21 קבע [ש'מנהל הבטיחות בזרוע העבודה אשר במשרד הכלכלה והתעשייה \[יבחן\] קידום מנגנון הכשרות לעובדים בתחום הבטיחות, שאורכן לא יעלה על יומיים. אופן ביצוע יישום ההכשרות ייבחן בתיאום עם משרד הבינוי והשיכון, רשות האוכלוסין וההגירה והמינהל האזרחי.](#) (ההדגשה הוספה). נוכח זאת, יש מקום לדרוש הארכת הכשרות הבטיחות הניתנות לכל הפחות לתקרת המקסימום שקבעה החלטת הממשלה, על מנת לאפשר הכשרת בטיחות בסיסית.

יש לציין כי לצד הכשרה מעשית בהיבטי הבטיחות הנדרשים, חשוב שהכשרה כאמור תכלול הסבר לעובדים אודות אופן ניהול הבטיחות באתר הבנייה, לרבות חובות מינוי מנהל עבודה הנדרש להיות נוכח בפועל כל עת ביצוע העבודה וחובות שילוט אודות האחראים על הבטיחות באתר. כמו כן, כי יועמד לרשות

העובדים קו טלפוני נגיש בשפה הערבית אצל הגוף הרגולטורי לקבלת תלונותיהם אודות התנהלות בטיחותית באתרים בהם הם עובדים, אשר יבטיח מענה ותגובה יעילים ודיסקרטיים לפניותיהם, מענה אשר לא קיים כיום. שכן, אין טעם בהכשרתם הבטיחותית של העובדים, אם אין הם מצוידים בסיוע להבטיח את התנהלותו הבטיחותית של האתר בו הם עובדים, אשר מטבע הדברים אינה מצויה בשליטתם.

ב. קביעת מפתח לאיוש תקני פיקוח על בטיחות עובדים בענף הבנייה במתאם למספר העובדים בענף ואיוש המשרות הלכה למעשה

החלטת הממשלה 178 הנ"ל הורתה על הגדלת מכסת ההיתרים לעובדים פלסטינים בענף הבנייה ב-15,000 מ-65,000 ל-80,000 ואת מכסת העובדים הזרים (שאינם פלסטינים) ב-15,000 עובדים נוספים, ובסך הכל על הגדלת מספר העובדים לא ישראלים בענף הבנייה ב-30,000 עובדים, מספר המהווה גידול של כ-10% במספר העובדים בענף, ושיעור גבוה יותר מבין העובדים בעבודות המסוכנות ביותר 'הרטובות'. אף על פי כן, בגדרה של החלטה זו לא נקבע דבר אודות הצורך להגדיל את היקף כוח האדם המפקח על בטיחותם של העובדים בענף הבנייה, אשר כבר כיום סובל משיעורים גבוהים להחריד של תאונות קטלניות. מחדל זה בולט נוכח העובדה שהחלטה מקצה במפורש תקני כוח אדם ותקציבים משמעותיים למימוש היבטים שונים של החלטה זו עבור ומצד רשות האוכלוסין וההגירה, משרד הביטחון ומשרד הבינוי והשיכון. כך, למשל, בסעיף 16 להחלטה נקבע שמנהל הגירה ואוכלוסין יקבל תקן כוח אדם נוסף בגין כל תוספת של 1000 עובדים זרים נוספים.

2

כך, על אף שרמת הבטיחות באתרי הבנייה בישראל היתה ירודה ביותר עוד קודם לכל תוספת כוח אדם – שיעור ההרוגים בהם עומד בשנים האחרונות לכל הפחות על 10 הרוגים לכל 100,000 עובדים, פי כמה מכל מדינה אירופאית – מאפשרת הממשלה תוספת עובדים לענף, מבלי להבטיח במקביל איוש משרות פיקוח על בטיחותם, ובכך, הלכה למעשה, מרעה עוד יותר את מצבם. לא זו אף זו, אלא שמספר מפקחי הבטיחות המפקחים על כלל ענפי התעסוקה ירד בשנה האחרונה מ-80 ל-70.

נוכח האמור, יש לדרוש ממנהל הבטיחות התעסוקתית להציג לוועדה את הנתונים אודות מספר העובדים הנוכחי בענף הבנייה בפילוח לעובדים ישראלים, עובדים שהם תושבי הרשות הפלסטינית ועובדים זרים; את מספר מפקחי הבטיחות המפקחים כיום על אתרי הבנייה; מפתח של מספר עובדים בענף הבניין לכל מפקח בטיחות בענף; מספר מפקחי הבטיחות לענף הבנייה הנדרש בהתאם למספר העובדים בענף כיום, ומתווה ולוח זמנים ליישום הקצאת תקנים ואיושם בפועל בהתאם למספר המפקחים הנדרש כאמור.

ג. שלילת זכותם של מעסיקים המפרים את בטיחותם וזכויותיהם של עובדים להעסקת עובדים לא ישראלים

החלטת הממשלה 189 קובעת עוד, שזרוע העבודה שבמשרד הכלכלה תעביר לרשות האוכלוסין וההגירה מידע אודות הפרות מצד מעסיקים בעלי היתר להעסקת עובדים לא ישראלים, וזאת על מנת שהרשות תבחן אי מתן או שלילת היתרים שכאלה ממעסיקים מפרים. נוכח זאת, יש לדרוש ממנהל הבטיחות התעסוקתית פרטים ומידע אודות אופן מימושה של הוראה זו הלכה למעשה עד כה, ומתווה ולוח זמנים ליישומה בהמשך.

ד. אכיפת זכויות עבודה כלליות של עובדים תושבי הרשות הפלסטינית, לשם צמצום פגיעותם לתאונות עבודה והשלכותיהן

הסדרי ההעסקה ומעמדם האזרחי של תושבי הרש"פ הופכים אותם פגיעים במיוחד לבעיות הבטיחותיות הכלליות המאפיינות את הענף. בכלל זה, החשש המלווה אותם שהתעקשות על זכויותיהם בכל היבט עשויה להביא לביטול היתר ההעסקה שלהם ואף של בני משפחתם בישראל, והעובדה שמי מהם שלא דווח כדין לביטוח הלאומי אינו זכאי למימון אשפוזו בבית חולים בישראל על ידי הביטוח הלאומי, במקרה שנפגע בתאונת עבודה. במקרה אחרון זה, נוצר תמריץ שלילי לגורם המעסיק להימנע מאשפוז בבית חולים בישראל במקרה של פגיעה בעובד, הימנעות המסכנת את בריאותם ואף את חייהם של העובדים במקרה בו נפגעו בתאונת עבודה. מסיבה זו, פיקוח על זכויותיהם הכלליות של עובדים פלסטינים - העסקתם כדין, דיווח עליהם לביטוח הלאומי ועוד - חיוני ביותר גם כדי להבטיח שבמקרה שייפגעו בתאונת עבודה, יטופלו רפואית כנדרש וכן שיתאפשר להם לתבוע פיצויים מהביטוח הלאומי בגין פגיעתם.

לפיכך יש מקום לבחון אל מול הגורמים הרגולטוריים האחראים לאכיפה זו - מנהל הסדרה ואכיפת חוקי עבודה במשרד הכלכלה, רשות האוכלוסין וההגירה והמוסד לביטוח לאומי - אלו צעדים הם נוקטים להבטחת זכויותיהם אלה של העובדים כמו גם זכויות עבודה נוספות, כגון הוראות שעות עבודה ומנוחה בנוגע לשעות עבודה מקסימליות, שיש להן חשיבות רבה בנוגע לעובדים תושבי הרשות הפלסטינית, אשר בנוסף לשעות עבודתם נדרשים לשעות יומיות רבות לשם הגעה למקום עבודתם וחזרה ממנו.

3

ה. אי תחולתה של חקיקת הבטיחות והעדר פיקוח על בטיחות העובדים בהתנחלויות שבשטחי הגדה המערבית/ אזור יהודה ושומרון

חקיקת הבטיחות התעסוקתית לא הוחלה באזור יהודה ושומרון/ הגדה המערבית, ועל פי פרשנות המדינה היא אינה חלה גם. לפיכך, מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית אינו מפקח על בטיחות העובדים בשטח זה ואף אינו מונה את ההרוגים בתאונות עבודה בו מניין ההרוגים בתאונות עבודה. הלכה למעשה בטיחותם של העובדים באתרי בנייה ובאזורי התעשייה בהתנחלויות מופקרת: נורמות הבטיחות שהן מושכלות יסוד בשטחי ישראל - דרישות דיווח על אתרי בנייה, רישוי של מפעלי עגורנים, פיקוח בטיחותי על התנהלות העבודה במפעלים ועוד - כלל אינן חלות ואין כל דרישה ממעסיקים להתנהל באופן שיבטיח את בטיחות עובדיהם. אף לאחר שמתרחשות תאונות קטלניות וקשות לא ננקטות פעולות פיקוח להבטיח את מניעת הישנותן. מטבע הדברים, רובם המכריע של העובדים באתרי הבנייה בהתנחלויות הם פלסטינים תושבי הרשות הפלסטינית, והם לפיכך הנפגעים העיקריים של הפקרה זו, אשר היקף השלכותיה אף אינן ידועות לנו. יש לדרוש מהמדינה להציג בהקדם מתווה לתיקון מחדל חמור זה ולהבטחת הפיקוח הבטיחותי הנאות על העובדים בהתנחלויות.

תאונות עבודה קטלניות חודשים ינואר-פברואר 2022

ענף	תאריך	שם ההרוג	גיל	אזרחות	מקום מגורים	שם וכתובת אתר	יזמית	מבצעת הבנייה	נסיבות התאונה	
12	ב	17.02.22	ג'מיל אלח'טיב	44	רש"פ	מחנה פליטים ג'נין	נצרת רחוב תופיק זיאד מבנה מגורים ומסחר	מרכז מסחרי סרוג'י מקבוצת סרוג'י	וליד גרייב בע"מ	נפילה מגובה 20 מ' ככל הנראה מפיגום זיזי
11	ב	13.02.22	סאאיד קדח	44	רש"פ	כפר קביה (רמאללה)	פרדס חנה-כרכור הרחבת ב"ס שבילים	מועצה מקומית פרדס חנה-כרכור	וליד גרייב בע"מ	פגיעת זרוע מנוף משאית בשל התהפכותה
10	ב	09.02.22	ראזי אבו סביתאן	30	ישראל-ערבי	א-טור, מזרח ירושלים	תל אביב פרויקט "פארק בבלי 2" הרב ניסים 7	אלעד ישראל מגורים אמת"ש השקעות	תדהר בנייה בע"מ	נפילה מגובה 40 קומות בשל קריסת פיגום ממוכן
9	ב	09.02.22	אחמד זיאד אלסיאד	26	ישראל-ערבי	א-טור, מזרח ירושלים	תל אביב פרויקט "פארק בבלי 2" הרב ניסים 7	אלעד ישראל מגורים אמת"ש השקעות	תדהר בנייה בע"מ	נפילה מגובה 40 קומות בשל קריסת פיגום ממוכן
8	ב	27.01.22	וואנג זה	40	זר	סין	אשקלון עיר היין רחוב ארגמן 1 פרויקט מגורים	י.ד. בנגב פיתוח ובנייה	י.ד. בנגב פיתוח ובנייה	נפילה מגובה 20 מ', מפיגום זקיפים או מרפסת
7	ב	25.01.22	עדלי עאדל ביירותי	50	רש"פ	קוסרה, (שכם)	תל אביב רחוב זרובבל	סייג דנדי		קריסת מבנה
6	ב	24.01.22	צ'ן צ'ינז'ונג	40	זר	סין	רמלה מבצע יהונתן שיפוצים	רמי שבירו	רמי שבירו	נפילה מגובה
5	ת	21.01.22	עוזי חגיבי	50	ישראל-יהודי	ראש העין	פתח תקווה אוה"ת סגולה מפעל שוקנטו	שוקנטו תעשיות שוקולד בע"מ		הילכדות במכונת בצק
4	ב	20.01.22	לו צונ'וון	30	זר	סין	רמת גן דרך שיבא פרויקט "רמת אפעל החדשה"	סלע בינוי	סלע אביב ביצוע בנייה בע"מ	נפילה מגובה 10 קומות,
3	ב	12.01.22	עלא נביל אלחאליס	24	רש"פ	יטא	ראשלי"צ, סמוך לתחנת ראשונים בניית מסילת רכבת	רכבת ישראל	דניה סיבוס	נפילה מגובה (גשר)
2	ת	11.01.22	עפו דיראווי	65	ישראל-ערבי	ג'דידה-מכר	עכו אוה"ת דרום מפעל טמבור	טמבור בע"מ		הילכדות במכונה (מדחס)
1	ח	02.01.22	רזקאללה ניקולא	70	ישראל-ערבי	ראמה	ואדי סלאמה (סמוך לראמה)			הילכדות במכונה לריסוק גזם חקלאי

על 'הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה'

'הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה היא עמותה רשומה הפועלת לקידום בטיחות העובדים בישראל ולמניעת תאונות עבודה. 'הקבוצה' החלה בפעילות כהתארגנות לא פורמלית בנובמבר 2015, ושמה לראשונה על סדר היום הציבורי את ריבוי תאונות העבודה באתרי הבנייה ובהמשך בכלל מקומות העבודה המסוכנים. מאז עוסקת 'הקבוצה' באיסוף תיעוד וניתוח מידע אודות תאונות העבודה, התנהלות חברות והרשויות הרגולטוריות היושבות במשרדי ממשלה שונים; מציגה תובנות מערכתיות וניירות עמדה ומדיניות; מקדמת מדיניות לשיפור אכיפה, התרעה והגנה על עובדים בעבודה מול משרדי הממשלה והכנסת, ומייצרת מעורבות ציבורית רציפה ולחץ לשינוי באמצעות פרסומים באמצעי התקשורת והמדיה החברתית.

פעילות 'הקבוצה' הניעה הירתמות ציבורית מרשימה לנושא והישגים משמעותיים לקידום בטיחות העובדים, שבכללם: סיקור תקשורתי מתמשך של התאונות הקטלניות לרבות פירסום פרטי החברות שבאחריותן התרחשו; קביעה בחוק של חובת סגירתם של אתרי בנייה לאחר תאונות קטלניות וקשות; הגדלת מספר מפקחי הבטיחות למקומות העבודה; קביעה בחוק של סמכות למפקחי בטיחות להטלת עיצומים כספיים בגין הפרות בטיחות באתרי בנייה; הטלת איסור על עבודתם של נערים באתרי בנייה; נקיטתם לראשונה של הליכים משמעותיים על ידי רשם הקבלנים במשרד השיכון כנגד חברות קבלניות המתרשלות בשמירה על בטיחות עובדיהן; הקמתו של מפלג פל"ס ביחידה להב 433 במשטרת ישראל לחקירתן של תאונות עבודה בענף הבנייה (באופן מדגמי), ונקיטת צעדים מצד משטרת ישראל לטיוב חקירות תאונות העבודה המתקיימות ביחידות המשטרה הרגילות, ועוד.